

גיליון הורים פרשת ראה

הורים יקרים,

פרשת ראה נפתחת כהמשך לפרשיות הקודמות בנושא שמירת הקשר בין עם ישראל לקב"ה אלא שכאן יתקיים מעמד מיוחד שיציין זאת ועתיד להתרחש בהרי הברכה והקללה - הר גריזים והר עיבל כפי שנראה בפרשת "כי תבוא". בהתבוננות ראשונית נחשוב שגם הברכה וגם הקללה יתקיימו בתנאי שמירת המצוות.

אם נדייק, ניתן לראות ולהדגיש בפני הילדים שכתוב בפסוק **אַתְּ הַבְּרָכָה אֲשֶׁר תִּשְׁמְעוּ אֶל מִצְוֹת ה'**. כלומר הברכה שמבטיח משה רבנו היא עצם השמיעה! כלומר, הברכה הגדולה לאדם היא היכולת לשמוע.

בהמשך, הפרשה עוסקת בנושאים מגוונים ניתוך העבודה הזרה עם כיבושה של ארץ ישראל, עבודת הקורבנות במשכן ולאחר מכן במקדש (איסור הבמות מוחלט היה רק לאחר בנין המקדש) איסור אכילת דם, פרשיות המסית, המדיח ועיר הנידחת, קדושת ישראל, הליכה בדרכי הגוים, הציווי על מאכלות אסורים ופירוט בע"ח המותרים ואסורים באכילה, דיני מעשר שני והבאתו "למקום אשר יבחר", החזקת עניים ושמירת כספים, דיני עבד עברי, המצוות בבכורות בקר וצאן והציווי על שלושת הרגלים.

לקראת השבת מצורפים תשעה סיפורים. מומלץ להכין את המסר הרצוי והדרוש בביתכם שבוע טוב ושבת שלום

סיפור א' לשולחן שבת

בפרשתנו מובאת פרשת מאכלות אסורים ושנים מבעלי החיים האסורים הם החסידה והעכבר. על הפסוק "וְהַחֲסִידָה וְהָעֶבֶד הַיָּמִינִי" מביא רש"י למה נקרא שמה חסידה? מפני שעושה חסד עם חברותיה. על העכבר אמרו חז"ל כי העכברים הללו רשעים הם, שלאחר אוכלם הריהם קוראים גם לחבריהם כי יאכלו גם הם (ירושלמי בבא מציעא פ"ג). וקשה איפוא, מדוע חסידה שנותנת לחברותיה לאכול, נחשב לה הדבר לחסד ובזכות זה היא נקראת "חסידה", ואילו העכברים שעושים כמוה נקראים "רשעים"?

הסיבה לכך היא שהעכברים מפטמים עצמם באוכל של **זרים**, ולא די להם בכך אלא שהם קוראים **את"כ** לאחר שמילאו את בטנם גם את חבריהם לאכול - הרי זו באמת רשעות.

לעומת זאת, החסידה פורסת לחברותיה מחלקה היא, מן האוכל שנועד בשבילה - וזהו אומנם מעשה חסד. המסר החינוכי הוא שאם רוצים לעשות טובה יש לעשות אותה מהרכוש עצמי ולא ברכוש הזולת, ואם רוצים לעשות חסד, ראוי לעשותו יחד עם החברים, במידת האפשר, ולא לדאוג למלא את בטננו עד הסוף, ורק לאחר ששבענו נקרא לאחרים שאולי כבר לא ישאר להם.

סיפור ב' לשולחן שבת

מה ההבדל בין מבוגר לילד?

(הסיפור מתאים לנושא המכשירים החכמים מה ההבדל בין מבוגר לילד בשימוש...)

"וְזֶה אֲשֶׁר לֹא תֹאכְלוּ מֵהֶם... וְאֵת בַּת הַיְעֲנָה"

מובא בספר וקראת לשבת עונג סיפור שסיפר יהודי מן העיר לאודו' שבהיותו בחור צעיר בזמן מלחמת העולם הראשונה:

היו נערים רבים בעירו עוסקים במסחר וביקש גם הוא לשלוח יד בעסק כל שהוא, אולם אביו התנגד לכך בכל תוקף.

באותם ימים שהה בעירם ה"חפץ חיים" על כן החליטו הנער ואביו לעלות אל הרב ולשאול את פיו הקדוש בעניין זה.

עלו השניים והציעו את טענותיהם לפני רבן של ישראל. האב טען כי הוא חושש שבעקבות המסחר ירד בנו ברוחניות ולעומתו טען

הבן כי גם אביו סוחר ומאומה לא אירע לו מכך...

שמע ה"חפץ חיים" את טענותיהם ואמר: מצאנו בעל חיים אחד המזכר בתנ"ך אכזרי! בעל חיים הזה הוא בת היענה עליה נכתב

באיכה: "בת עמי לאכזר כיענים במדבר".

ואיזו אכזריות מצאנו בבת יענה? - שאל ה"חפץ חיים"

אלא - תירץ ה"חפץ חיים" - בת היענה מטבעה היא אוכלת ומעכלת הכול ואפילו זכוכית! אלא שהיא בטוחה שגם גוזליה

הרכים יכולים לעכל זכוכית כמותה לכן היא נותנת להם לאכול ממנה ואין היא שמה על ליבה שהדבר מזיק להם וגורם למותם!...

כן הדבר גם בעניין המסחר - סיים ה"חפץ חיים":

אביך אמנם עוסק במסחר אלא שהוא יכול לעכל את אורחות השוק ואין הדבר משפיע עליו לרעה כלל ואילו אתה עדיין צעיר ורך

בשנים ועליך הדבר ישפיע גם ישפיע על כן שוב אל בית המדרש ללמוד תורה וייטב לך!...

וכן ניתן להבין מדוע הורה יכול להשתמש בטלפון חכם כיוון שכבר התנסה בחייו ויודע(בתקווה) כיצד לעמוד בפני יצר הרע. מה שאין כן הילד שנמצא בגיל בו היצר הרע גדול והוא מגבש את זהותו ומחפש את הדרך שלו ועל כן נתון בסכנה ודאית לעתידו הרוחני

סיפור ג' לשולחן שבת

מובא בפרשה על מתן לאביונים "נתון נתון לו ולא ירע לְבָבָהּ בְּתַתָּהּ לוֹ פִּי בְּגִלְלֵי הַדְּבָר הַזֶּה יְבָרְכֶה ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכֹל מַעֲשֶׂיךָ...." הקב"ה זיכה אותנו במצוות ואנו לא יודעים להעריך את שכרם ומעלתם.

מביא החפץ חיים מעשה ביהודי עני ואביון, מטפל בילדים הרבה ומחוסר פרנסה. כל ימיו מתענה ומתלבט בקשיים כדי להשתכר למחייתו ולמחיית אנשי ביתו, ומעולם לא עלה בידו להשיג אפילו כדי פרנסה בצימצום. פעם אחת היה מהלך ברחוב, ונפשו מרה עליו מאוד, שכן יודע היה שאין בביתו מזון אף לסעודה אחת, ואף ריוח כלשהו לא נראה לעין. והנה, בלכתו כך בראש מורד, הבריק דבר מה לנגדו. משהפנה ראשו, ראה איזה דבר מנצנץ, שבר זכוכית, או חתיכת פח חדש. כמעט גמר בדעתו לעבור משם ולהמשיך בדרכו, אולם אף על פי כן חשב, שמא כדאי לו לסור ולראות מהו הדבר הנוצץ. אולי מטבע הוא, ואפשר יהיה לקנות בו לחם לפי הטף. גחן והרים את הדבר וראה שזו אבן מבריקה בשלל צבעים, אבן גדולה ומלוטשת, שבשעה שמגלגלים אותה ביד, היא מתנוצצת כל פעם בצבע אחר. התחיל הדבר להיות משונה ומוזר בעיניו. פנה והלך ונכנס לחנותו של צורף זה והראה לו את האבן. משבחן הצורף את האבן, קפץ וקרא, שאוצר כזה עין לא ראתה עדיין, וכי ראוייה אבן כזאת לפאר את כתרו של הקיסר. מיד שלח הצורף והודיע לקיסר על האבן יקרת המציאות, שנתגלגלה בהסח הדעת לידיו של העני הלזה. לבסוף פונה הקיסר אל העני, ושואל אותו כמה הוא רוצה בשכרה של האבן. אדוני המלך, אומר העני, "כלום יכול אני לדעת כמה לבקש בעדה? הרי לא ידעתי שיש ערך לאבן זו, בשעה ששחיתי והגבהתי אותה".

הקיסר שראה את יושרו וענוותו של העני מיד לימדו את מלאכת הערכת שווי הזהב והאבנים הטובות, הושיבו בין שריו ומינהו לאחראי על אוצרות המלך....

מביא החפץ חיים את הנמשל לתורתנו הקדושה והעוסקים בלימודה ובקיום מצוותיה. מצווים הם להרים את האבן הטובה, ללמוד בה ולקיים את הכתוב בה בלא לחשוב כלל על השכר הצפוי להם בעבור זה. כי על כן נאמן הוא מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, שלא יקפח שכרה של שום בריה וישלם לו לבעל המציאה שכרו מושלם.

סיפור ד' לשולחן שבת

התורה מצווה אותנו:

"פִּי יְהִיֶה כִּדְ אֲבִיוֹן מֵאֶחָד אֲחֵיךָ... פִּי פֶתַח תִּפְתַּח אֶת יָדְךָ לוֹ... דֵּי מְחֹסְרוֹ אֲשֶׁר יִחְסַר לוֹ".

מצווה לתת צדקה לכל יהודי הזקוק לה. וכשנדייק בפסוקים נמצא שמי שיכול לתת צדקה ואינו נותן, בנוסף לכך שהוא מבטל מצוות עשה, עובר גם על איסור, כפי שהתורה מדגישה: "לֹא תֵאֱמָץ אֶת לִבְךָ וְלֹא תִקְפֹּץ אֶת יָדְךָ מֵאֶחָד הָאֲבִיוֹן".

על הדרך שקיימו גדולי ישראל את מצוות הצדקה נעמוד מן המעשה הבא:

אלמנה אחת באה לפני הרב הקדוש רבי חיים מצאנז זצ"ל ובכתה לפניו שעולליה שואלים לחם וביתה ריק והיא חייבת כסף רב עבור עגלה מלאה תפוחים שקנתה כדי למכרם בדוכנה שבשוק.

"ומה הבעיה?" - שאל הרב

"לדאבון ליבי אנשים הוציאו עליהם לעז שהם חמוצים ורקובים ואינני יכולה למוכרם" - יבבה האלמנה המסכנה...

נרעש הרבי וקם ממקומו, עזב את קהל חסידיו והלך אל השוק, נעמד מאחורי הדוכן של האישה והתחיל לקרוא כאחד הסוחרים: "קנו, אנשים, קנו תפוחים - תפוחים טובים ומתוקים!"

האנשים נהרו מכל העברים ונאבקו זה בזה כדי לקנות תפוח מידי הרבי, לקחו ושילמו, לקחו ושילמו וכעבור כמה דקות לא נותר תפוח אחד - וביד הרבי היה צרור גדול של מעות.

הושיט הרבי את הצרור לאלמנה הנדהמת ואמר: "רואה את, סתם חששת, התפוחים טובים היו, ראי - כולם נמכרו, ולא נשאר אפילו אחד..."

סיפור ה' לשולחן שבת

"פִּי פֶתַח תִּפְתַּח אֶת יָדְךָ לוֹ"

נבין שבמצוות הצדקה עלינו לעשות תחבולות כדי למצוא את הדרך לסייע ולא רק בממון. הרצון שלנו יסייע למצוא דרכים יצירתיות ומסופר על איכר זקן ותשוש ביקש לחפור את אדמת הגן שלו להפוך אותה ולשתול בה תפוחי אדמה. גילו המופלג הביא למצב שהעבודה הייתה לו קשה מדי.

הישועה הייתה אמורה לבוא מבנו היחיד, שיכול היה לעזור לו, אך זה ישב בכלא הגויים על לא עוול בכפו בגלל עלילת שווא שהיה מעורב בשוד בנק.

הזקן ישב וכתב לבנו מכתב בו סיפר לו על צרותיו ועל כמה שהוא חסר לו כעת.

לא עבר זמן רב והוא קיבל תשובה מהבן: "אבא, תעשה לי טובה רק אל תחפור בגינה. הרי שם קברתי את הכסף!!!..."

לא עברו שעות מעטות ובשעה ארבע לפנות בוקר הופיעו שנים עשר שוטרים כשבידם אתי חפירה, הפכו את הגינה על פיה, חפרו ולא מצאו את הכסף.

הזקן המבולבל כתב לבנו מכתב נוסף, סיפר לו מה שקרה ושאל אותו: "מה לעשות עכשיו?!"
"שתול את תפוחי האדמה שלך, אבא", ענה לו הבן: "זה מה שיכולתי לעשות מאיפה שאני נמצא..."
כולנו יכולים לעזור צריכים רק למצוא את הדרך...

סיפור ו' לשולחן שבת

מובא בפרשה "עֵשֶׂר תְּעַשֶׂר אֶת כָּל תְּבוּאֹת זֵרְעֶךָ" בעיירה אחת בארצות הברית חי רוכל אחד ירא שמיים שהיה נזהר מאוד במצוות מעשר כספים. אמור נא לי - שאל אותו רב העיירה - מנין לך הזהירות הגדולה במצוות מעשר כספים? בצעירותי - סיפר הרוכל - הייתי סוחר שוורים ברוסיה ואת מעשרותי הייתי נותן למלמד התינוקות שבעיירתי שהיה ת"ח מופלג וירא שמים והיה עני מרוד.

פעם אחת זימן ה' לי עסקת שוורים גדולה מאוד בה הרווחתי ממון רב. כהרגלי לקחתי את כספי המעשר ונתתים למלמד. להפתעתי סירב המלמד לקבל את הכסף ואמר כי סכום זה הוא גדול הרבה יותר ממה שנצרך לו לפרנסתו!...

ומה אעשה? שאלתי את המלמד. בכיתתי - אמר המלמד - יש שני ילדים מוכשרים שנראה לי כי אם ישלחו אותם ללמוד בישיבה מפורסמת יגדלו בתורה לגאון ולתפארת אלא שהוריהם עניים מרודים ואין ידם משגת להוצאות הדרך על כן עצתי לך שתיקח את הכסף ותשלח אותם ללמוד תורה.

שמע סוחר השוורים כעצת המלמד ועשה כדבריו. שני ילדים אלה נסעו לישיבה ולימים התפרסמו בעולם כרבי משה פיינשטיין וצוק"ל ורבי יעקב קמינצקי וצוק"ל!

סיפור ז' לשולחן שבת

כתוב בפרשה "פִּי יִהְיֶה כִּף אֲבִיּוֹן מֵאֶחָד אֶחָיִךְ.... לֹא תֹאמְרֵךְ אֶת לִבְכֶּךָ וְלֹא תִקְפֹּץ אֶת יָדְךָ מֵאֶחָיִךְ הָאֲבִיּוֹן" סיפר רבינו יוסף חיים זצ"ל בספרו "עוד יוסף חי" סיפור. מעשה בעשיר גדול שהיה ירא שמים אך היה קמצן מאוד שלא היה נותן אפילו פרוטה לעני. מרוב קמצנותו, לא היה 'מעז' לקחת בכיסו מטבעות של נחושת ושל כסף אלא רק של זהב טהור, כדי שאם יפגוש אותו חלילה עני בשוק או בבית הכנסת ויבקש צדקה, יאמר לו שאין לו כסף קטן בחיקו ואין לו כעת זמן ועת לפרוט את מטבעות הזהב שברשותו. היה עני אחד מחוכם שניסה לבקש צדקה מאותו עשיר אך ללא הצלחה. אותו עני הבין את מעשיו של אותו עשיר שלוקח אך ורק מטבעות של זהב, ודבר כזה חשוב לא היה מסוגל לבקש מאותו עשיר. והנה אותו עני היה מביט בעשיר בבית הכנסת וראה שכאשר מגיע לפסוק: "פותח את ידך", היה מאריך הרבה ופותח שתי ידיו כלפי השמים. שאל העני את ידידו של העשיר את סיבת הדבר ופשר מעשיו, ואמר לו שידידו העשיר היה בתחילת ימיו עני מרוד. יום אחד שמע מחכם אחד שאם מכוונים כראוי בפסוק זה, זוכים לעושר ושפע גדולים מן השמים. כך עשה והתעשר, וממשיך במנהגו מידי יום ביומו. מה עשה אותו עני? בא למחרת לתפילת שחרית וישב מול העשיר. כשהגיע העשיר לפסוק: "פותח את ידך", פתח כמנהגו את ידיו לרווחה. מיד קפץ אותו עני, עמד לפני העשיר ופתח שני ידיו כנגד העשיר לקבל ממנו צדקה. בראות העשיר את ידי העני הפתוחות, הבין שכדאי לתת לו צדקה, שאם הוא לא יתן, אזי גם בשמים לא יתנו לו שפע בפתחת ידיו, ותיכף אמר לבנו שישב לידו שיתן לעני שתי פרוטות של נחושת, אולם העני אמר שאם יתן פרוטות של נחושת, גם משמים יתנו לו מתנה גרועה כמו נחושת. כששמע כך העשיר, אמר לבנו שיתן לו שני דינרי כסף, אך גם אז אמר העני שיתנו לו משמים מתנה בינונית. בלית ברירה הוכרח העשיר לתת לו שני דינרי זהב... מסיים רבינו יוסף חיים זצ"ל וכותב מוסר נוקב המתאים לכולנו עפ"י הכתוב "כי פתח תפתח את ידך" - בלשון כפול, פתח את ידך לפני הקב"ה לקבל השפע כמו שתפתח את ידך לו לעני, שאם תפתח ידך לעני במתן בינוני, גם אתה פתח לפני הקב"ה לקבל שפע בינוני. ואם של העני גרוע, גם שלך גרוע, כי מידה כנגד מידה לא בטלה.

סיפור ח' לשולחן שבת

מובא בפרשה בנושא הצדקה "וְהַעֲבַט תַּעֲבִיטְנוּ דֵי מַחְסְרוֹ אֲשֶׁר יִחְסַר לוֹ" עד כמה חשובה המצווה של עזרה לזולת בכל מה שיחסר לו, מובא סיפור על רבי עקיבא איגר זצ"ל: אל חדרו של רבי עקיבא איגר נכנס עשיר שירד מנכסיו ובפיו בקשה: "ילוה לי הרב מאה זהובים!" בדיוק באותה עת לא היה כסף בידי רבי עקיבא, אך כיצד יתכן לשלוח את האיש המבקש בידיים ריקות? לקח הרב אחד מתכשיטי הזהב של אשתו, נתנו לאיש ואמר לו "לך למשכן את התכשיט הזה, וקבל תמורתו מאה זהובים". נטל האיש את התכשיט והודה לרב. הלך ומשכן אותו וקיבל תמורתו מאה זהובים.

משחלף זמן רב, והלווה עדיין לא פדה את המשכון, החליטה הרבנית, אשתו של רבי עקיבא איגר, ללכת ולפדות בעצמה את תכשיטה הממושכן. ושם נודע לה כי תמורת התכשיט קיבל האיש לא מאה אלא מאתים זהובים. כועסת ורוטנת שבה הביתה ופנתה לבעלה: "אדם תמים אתה, ואת תמימותך מנצלים אנשים בלתי הגונים". "למה את מתכוונת?" התפלא הרב. "אני מתכוננת לאותו יהודי שריחמת עליו ונתת לו את תכשיט הזהב שלי, הלה, לא די בכך שעד היום לא פדה את התכשיט, אלא קיבל תמורתו מאתים זהובים ולא מאה, כפי שהורית לו!" שמע רבי עקיבא את דבריה ועצב כיסה את פניו. "זוהי אשמתי, אשמתי בלבד", אמר. "כנראה, זקוק היה האיש למאתים זהובים, אך התבייש לבקש סכום שכזה, ולכן ביקש מאה..." ומאותו היום והלאה העניק רבי עקיבא איגר לכל המבקש ממנו סכום כפול ממה שביקש...

סיפור ט' לשולחן שבת

נתינה לשם מצווה "לא תאמץ את לבבך" מבאר הש"ך על התורה:

לפעמים יהודי רואה את חברו במצוקה כספית, ורוצה לעזור לו מתוך רחמים. עלול להיות מצב שהסיבה לנתינה היא כיוון שאינו יכול לשאת בליבו הרגשה כבדה זו, ומתוך רצון להפסיק את המועקה אשר בליבו הרי הוא מגיש לו סיוע. יתירה מזו, ישנם אנשים שברוך כלל מתאכזרים על אנשים, אך בראותם את מצוקתם, מתעורר בהם רחמים, ואחרי הסיוע שמגישים לנצרך, יכולים ועלולים הם שוב להתאכזר עליו... לכך מזהירה התורה: "לא תאמץ את לבבך", מלשון "לא תיתן ללבך חוזק ואומץ" שהמטרה בנתינת הצדקה לא תהיה אך כדי להסיר את המועקה שבלבך, ובוודאי לא בשביל להתאכזר עליו... "אוצרות התורה" מביא סיפור בעניין הזה: פעם ישב האדמו"ר רבי מנחם מנדל מרימנוב זצ"ל עם תלמידיו ועסק בתורה נכנס לפתע עני לבוש בלואי סחבות וכל כולו מעורר חמלה הוציא רבי מנחם מנדל דינר זהב מכיסו ונתנו לעני. שמח העני על המתנה ההגונה שקיבל והלך לדרכו. והנה כאשר הלך אותו עני, שלח הרבי מיד לקרוא לעני. כשהגיע העני הוציא רבי מנחם מכיסו דינר זהב נוסף ונתנו לעני. העני שמח מאד. הוא אזר עוז ושאל את הרבי: "אם כך היה ברצונך לתת לי שני דינרי זהב מדוע לא נתנם מתחילה וגרמת לי ל"בהלת שווא" שמא התחרטת?!" השיב האדמו"ר: למדתי מהפסוק בפרשת ראה שכך עלי לעשות "נתון תיתן לו" מדוע כפלה התורה לשון נתינתו? אלא ללמדנו שאם נתן לעני בפעם הראשונה מתוך רחמנות עליו לחזור ולתת נתינה נוספת לשם מצווה לתת באופן "שלא ירע לבבך בתתך לו" כלומר לא מתוך צער הלב על המצב של העני אלא לשם מצות הצדקה... וכך בדיוק עשיתי...

מתכוננים לפרשת תשובות לשאלות:

הברכה והקללה (יא, כו-ל)

הפרשה נפתחת בפניה בלשון יחיד לכל אחד מעם ישראל "ראה" וממשיכה בלשון רבים "לפניכם" כדי להדגיש את החיבור של כל אחד מאיתנו לעם ישראל והאחריות לקבלת הברכה ב"ה או הקללה חס ושלום.

1. מה הפירוש "את הברכה אשר תשמעו" (רש"י יא, כז) על מנת אשר תשמעו
2. על איזה הר נשמע את הברכות ועל איזה הר את הקללות? (יא, כט) ברכה: הר גריזים. קללה - הר עיבל

ההרים המדוברים נמצאים ליד אלון מורה. מעמד הברכה והקללה יפורט בפרשת "כי תבוא". הישוב הנמצא בין ההרים הוא שכס שם עמדו הלוחים עם מחנה הקודש והשבטים התחלקו בין ההרים

עבודת הקורבנות בעם ישראל (יב, א-כ)

1. התורה מצווה אותנו "לשים גדר" ביננו לבין הגויים בכניסתנו לארץ ישראל גם באופן עבודת הקורבנות. כתוב בפס' "ונתצתם את מזבחתם ושברתם את מצבתם" מה ההבדל בין "מזבח" לבין "מצבה" (רש"י יב, ג) מזבח. של אבנים הרבה: מצבה. של אבן אחת
2. היכן היו הגויים עובדים את אלוהיהם? (יב, ב) על ההרים הקרובים ועל הגבעות ותחת כל עץ רענן
3. כתוב בפס' "ואשריהם תשרפון באש", מהי "אשרה" (רש"י יב, ג) אילן הנעבד:

4. כתוב בפס' "לא תעשון כן לה' אלקיכם", מה הגויים עושים שעליו נאמר "לא תעשון כן לה'?" (רש"י יב,ד) להקטיר לשמים בכל מקום, כי אם במקום אשר יבחר. דבר אחר ונתצתם את מזבחותם ואבדתם את שמם לא תעשון כן, אזהרה למוחק את השם ולנותץ אבן מן המזבח או מן העזרה
 5. עם ישראל מצוה לעבוד את ה' רק במקום אחד. השלימו: "כי אם אל _____ ה' אלקיכם לשום את שמו שם _____ תדרשו" (שמה"י יב,ה) כי אם אל המקום אשר יבחר ה' אלקיכם לשום את שמו שם לשכנו תדרשו ובאת שמה
 6. מה עם ישראל מצוה להביא אל "המקום אשר יבחר ה'?" (יב,יא) עולתיכם וזבחיכם מעשרתיכם ותרמת ידכם וכל מבחר נדריכם
 7. כתוב בפס' "שמה תביאו את כל אשר אנכי מצוה אתכם עולתיכם ... וכל מבחר נדריכם אשר תדרו לה'", מה למדים מהמילים "מבחר נדריכם" (רש"י יב,יא) מלמד שיביאו מן המזבח
 8. היהודי מצוה לחלק את הרווחים שלו בכל שנה לעשרה חלקים . חלק אחד נקרא "מעשר". התורה מצווה אותנו על נתינת המעשר ראשון ללוי שזו הייתה פרנסתו ואת המעשר השני מהרווחים צריך היהודי להעלות לירושלים ולשמוח בו לפני ה'. מי היה נהנה יחד ? (יב,יח) אָתָּה וּבְנֶךָ וּבְתוּכָךָ וְעַבְדְּךָ וְאִמְתְּךָ וְהַלְוִי אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֶיךָ
- האיסור על עבודת הקורבנות בכל מקום מופיע פעמיים במרחק של מספר פסוקים וזאת בגלל תקופת כיבוש הארץ וחלוקתה שבה עדיין עבודת הקורבנות הייתה במשכן. בתקופה זו הייתה הקרבת קורבנות ב"במות" שהיו מזבחות פרטיים ששם היה אפשר להקריב נדבות ונדרים פרטיים ולא קורבנות חובה מן התורה. כאשר נבנה בית המקדש, נאסרה עבודת הבמות .
9. שחיטת חולין - היא שחיטת בע"ח טהור לצורך אכילה ולא לצורך קורבן והיא מותרת בכל מקום כפי שנקרא הפסוק "רק בכל אות נפשך תזבח ואכלת בשר בכל שְׁעָרֶיךָ". מה אסור לאכול עם בע"ח ? מה צריך לעשות לו? (יב,טז) הָדָם לֹא תֹאכְלוּ עַל הָאָרֶץ תִּשְׁפְּכֶנּוּ כַּמַּיִם
 10. מדוע אסור לאכול את הדם? (יב,כג) כִּי הַדָּם הוּא הַנֶּפֶשׁ
 11. מה הפירוש "ושמעת את כל הדברים" מה הפס' רוצה להדגיש באמרו "את כל הדברים" (רש"י יב,כח) שתהא חביבה עליך מצוה קלה כמצוה חמורה
 12. כתוב בפס' "כי תעשה הטוב והישר בעיני ה' אלקיך", מהו "הטוב" ומהו "הישר" המוזכרים בפס' (רש"י יב,כח) הטוב. בעיני השמים: והישר. בעיני אדם

נאמר בחומש ויקרא' כי-הָדָם הוּא, בַּנֶּפֶשׁ יִכְפֹּר" ועל כך מביא ר"י אברבנאל בפירושו על פרשת ראה: הטעם הראשון: מפני שהדם הוא מרכב הרוח החיוני ובו ישולח הנפש לכל האברים. ... והנה על מזבח הנחושת שבמקדש ציווה ה' להקריב את גוף הבהמה אחר שחיטתה, ואילו את דמה יוצקים על קירות המזבח מבחוץ, כי דם הבהמה יש בו מן הנפש החיונית ונפש האדם מתכפרת בהזאת דם הבהמה על קיר המזבח

הטעם השני: לפי שהמזון ישוב לטבע הניזון ויהיה לבשר אחד. ואם יאכל האדם דם כל בשר, הוא יתחבר בדמו של האדם ויליד בו עובי וגסות. ואז תהיה ותכנס בו הנפש הבהמית של הבהמה.

הטעם השלישי: דע, כי הדם הוא מקום הנפש בחי...אם יאכל אדם הבשר עם הדם יחשב כאילו אכל את הבעל חי והוא בעצמו כמות שהוא חי בגוף ובנפש. ואכילת הדם עם הבשר כמוה כאכילת 'אבר מן החי'.

התורה מחלקת בין שלושה סוגי דם: אדם הנפש. בדם התמצית. ג' דם האיברים . 'דם הנפש' הוא דם שהנפש תלויה בו ובצאתו מגוף הבהמה מצווארה בשעת שחיטתה, יוצאת גם הנפש, והוא ניכר בכך שהוא קולח . 'דם התמצית' דם הנוזל מן הגוף ללא קילוח מכלי הדם . 'דם האיברים' דם שלא היה בכלי הדם אלא נבלע בשרירים ודם זה אסור באכילה, משעה שפירש ויצא מן האיבר

כיוון שיש איסור אכילה בכל סוגי הדם לימדונו חז"ל הלכות צליה ומליחה של בשר כך שהבשר יהיה ראוי לאכילה.

איסורי עבודה זרה (יב, ל - יג, יט)

עבודה זרה היא כל אמונה שאינה קשורה לאמונה בקב"ה (זר-אינו מוכר) . לקראת הכניסה לארץ, משה רבנו שב ומוזהיר את עם ישראל מפני העבודות הזרות שהיו בארץ ומאנשים שעלולים לגרום לנו להאמין בעבודה זרה שהקב"ה לא מנהיג את עולמו.

א.חיקוי עבודה זרה בארץ

1. התורה חוזרת על ציווי הורשת (גירוש) הגויים מהארץ ואזהרה מפני עבודת האלילים. מה היו עושים הגוים לבניהם ולבנותיהם? (יב,לא) אֶת בְּנֵיהֶם וְאֶת בְּנֹתֵיהֶם יִשְׁרְפוּ בָאֵשׁ
2. כתוב בפס' "לא תעשה כן לה' אלקיך ... כי גם את בניהם ואת בנותיהם ישרפו באש לאלהיהם", למה נאמר "גם את בניהם", שנראה שבא לרבות שלא רק את בניהם שרפו באש? (רש"י יב,לא) גם, לרבות את אבותיהם ואמותיהם. א"ר עקיבא, אני ראיתי נכרי שכפתו לאביו לפני כלבו ואכלו:

ב. נביא או חולם חלום

3. מה עושה אותו נביא שקר או חולם חלום שאנשים מתפתים להאמין לו? (יג,ב) ונתן אליך אות או מופת, ובא האות והמופת אשר דבר אליך
4. מה "הנבואה" של אותו נביא? מה הוא רוצה שעם ישראל יעשה? (יג,ג) נלכה אחרי אלהים אחרים אשר לא ידעתם ונעבדום
5. מדוע הקב"ה מביא ניסיון כזה לעם ישראל? (יג,ד) כי מנסה ה' אלקיכם אתכם לדעת הישכם אהבים את יהוה אלהיכם בכל לבבכם ובכל נפשכם
6. מה הפירוש "ובו תדבקון" בפסוק? איך מתדבקים בה' (יג,ה) הדבק בדרכיו, גמול חסדים, קבור מתים, בקר חולים, כמו שעשה הקב"ה
7. מה דינו של אותו נביא או חולם חלום? (יג,ו) והנביא ההוא או חלם החלום ההוא יומת
8. כתוב בפס' "והנביא ההוא ... יומת כי דבר סרה על ה' אלקיכם", מהי "סרה"? (יג,ו) דבר המוסר מן העולם, שלא היה ולא נברא ולא צויתיו לדבר כן

ג. מסית ומדיח בסתר

9. התורה מביאה מקרה שבו מישהו קרוב אלינו מסית ומדיח בסתר (מנסה לשכנע) "לאמר נלכה ונעבדה אלהים אחרים אשר לא ידעת אתה ואבותיך". מה מצווה אותנו התורה לעשות? השלימו: (יג,ט)
 - לא תהא תאב לו, לא תאהבנו, למרות שבתורה כתוב ואהבת לרעך כמוך, את המסית ומדיח לא תאהב (יג,ט) לא תאבה לו - לא תהא תאב לו, לא תאהבנו, למרות שבתורה כתוב ואהבת לרעך כמוך, את המסית ומדיח לא תאהב
 - בהתחננו על נפשו למחול לו על המעשה (יג,ט) ולא תשמע אליו - בהתחננו על נפשו למחול לו על המעשה
 - למרות שנאמר לא תעמוד על דם רעך, על המסית ומדיח לא תחוס
 - תעמוד על דם רעך, על המסית ומדיח לא תחוס
 - לא תהפך בזכותו (יג,ט) ולא תחמול - לא תהפך בזכותו
 - אם אתה יודע שהוא חייב, אינך רשאי לשתוק אלא חייב להודיע (יג,ט) ולא תכסה עליו - אם אתה יודע שהוא חייב, אינך רשאי לשתוק אלא חייב להודיע
10. מה עונשו של המסית ומדיח? (יג,י) מוות, האדם שהוסת מתחיל ואחריו כל העם

ד. עיר הנידחת

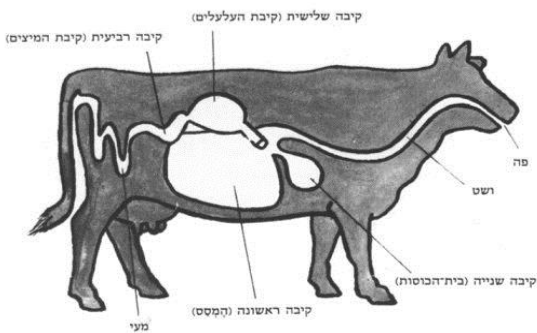
- המילה נידחת היא מהמילה הדחה - הזזה מהדרך. הכוונה היא לעיר שהפכה כולה לעובדי עבודה זרה
11. מי הדיח את אנשי העיר לעבודה זרה? (יג,יד) יצאו אנשים בני בליעל מקרבך ודיחו את ישבני עירם
 12. כתוב בפס' "יצאו אנשים בני בליעל" מה פירוש המילה "בליעל"? (יג,יד) בלי עול, שפרקו עולו של מקום
 13. הקביעה "לעיר הנידחת" היא חמורה ביותר ולכן התורה מצווה על הסנהדרין " ודרשת וחקרת ושאלת היטב" לפני הפסיקה. מה היה עונשם של בני העיר? השלימו: (יג,יז)
 - הכה תכה את ישבני העיר ... לפי חרב החרם אתה ואת כל אשר בה ואת כל אשר בה ואת בהמתה... (יג,יז) הכה תכה את ישבני העיר ... לפי חרב החרם אתה ואת כל אשר בה ואת בהמתה...
 - ואת כל שוללה תקבץ אל תודף רחבה ושרפת באש את העיר ואת כל שוללה כליל.... והייתה תל עולם לא תבנה עוד (יג,יז)
- ראינו ארבעה מקרי סכנה לעבוד עבודה זרה. הראשון חיקוי של הגויים. השני נביא או חולם חלום שמנסה לשכנע את כל העם בגלוי. המקרה השלישי של מסית ומדיח בסתר לאנשים בודדים והמקרה האחרון, עיר שלמה שכל אנשיה הפכו להיות עובדי עבודה זרה

איסור מנהגי גויים ומאכלות אסורים (יד, א-כא)

לאחר הציווי על איסורי עבודה זרה, משה רבנו מרחיק את עם ישראל מחיקוי של מנהגי הגויים "כי עם קדוש אתה לה' אלקיך ובך בחר ה' להיות לו לעם סגולה". בין ההרחקות ממנהגי הגויים הם מנהגי אבלות וצער על קרובים שמתו ומאכלות אסורים כפי שלמדנו בפרשת שמיני

1. מהם סימני הטהרה בבהמה? (יד,ו) מפרסת פרסה ושסעת שסע שתי פרסות מעלת גרה

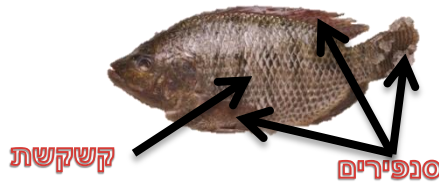
שהאוכל שבקיבתה אינו מתעכל בבת אחת אלא הוא נכנס יוצא ושוב נכנס יוצא עד לעיכול מלא.

שהפרסה מחולקת לשנים לכל אורכה כמו שתי פרסות קטנות

- כתוב בפס' וכול בהמה מפרסת פרסה, מה לשון "מפרסת" (רש"י יד, ו) סדוקה כתרנומו
- כתוב בפס' וכול בהמה מפרסת פרסה ושסעת שסע שתי פרסות" מה הפירוש "שסעת" (רש"י יד, ו) חלוקה בשתי צפרנים, שיש סדוקה ואינה חלוקה בצפרנים, והיא טמאה
- מדוע אסור לאכול את הגמל, הארנבת והשפן? הרי הם מעלי גרה. (יד, ז) אין להם פרסה
- מדוע אסור לאכול את החזיר? הרי הוא מפרס פרסה ושסע שסע (יד, ח) אינו מעלה גרה
- מהם סימני הטהרה בדגים? (יד, ט) כל אֶשֶׁר לוֹ סַנְפִּיר וְקִשְׁקֶשֶׁת תֹּאכְלוּ

סימני הטהרה בעוף אינם כתובים בתורה אך חז"ל לימדונו עפ"י המסורת - "כל שיש לו אצבע יתרה וזפק וקורקבנו נקלף - טהור" ובלבד שנדע בו שאינו דורס ואוכל. כל עוף הדורס, בידוע שהוא טמא, ופירוש "דורס", היינו שנועץ צפרניו בבעלי חיים ודורס, (אבל אין פירוש דורס, בעל חי שהוא טורף בעלי חיים אחרים, שהרי כמעט כל העופות אוכלים חרקים וכיו"ב, והם כשרים. ויש עופות שאינם טורפים כלל, כגון הנשרים ורוב הדורסים הגדולים, שאינם הורגים כלל, אלא אוכלי נבלות הם, ואף על פי כן הם דורסים את הנבלות שהם אוכלים ברגליהם)

כלומר: כל עוף שיש לו:

- א. "אצבע יתרה" מאחורי הרגל, למעלה משאר האצבעות
- ב. "זפק", מוראה, חלק הוושט המורחב בצורת כיס המשמש מחסן למזון בטרם יעבור לקיבת העוף
- ג. "וקורקבנו נקלף", כלומר, שהכיס שבתוך הקורקבן נקלף מן הבשר ביד ללא סכין, הרי זה עוף טהור
- רישמו חמישה עופות טמאים (יד, יב-יח)
- מהו "השלך" (רש"י יד, יז) שלך. השולה דגים מן הים
- מהו ה"דוכפית" (רש"י יד, יח) הוא תרנגול הבר וכרבלתו כפולה
- כתוב בפס' וכול שרץ העוף טמא הוא לכם, מה נקרא "שרץ" (רש"י יד, יט) שרץ העוף. הם הנמוכים הרוחשים על הארץ, כגון זבובים וצרעים וחגבים טמאים, הם קרויים שרץ:
- נבלה היא בעל חיים שמת ללא שחיטה כלל, או שנשחט שלא כהלכה. ליהודי אסור לאכול נבלה. מה הוא יכול לעשות איתה? (יד, כ) לתת לגר תושב(שעדיין לא התגייר) או למכור לגוי
- כתוב בפס' ולא תאכלו כל נבלה לגר אשר בשעריך תתנה, באיזה גר מדובר בפס', הרי לגר צדק אסור לאכול נבלות? (רש"י יד, כא) גר תושב שקבל עליו שלא לעבוד עבודת אלילים ואוכל נבלות:

דיני המעשרות (יד, כב-כ)

- משה רבנו מצווה על אכילת מעשר שני בירושלים. כתוב בפס' ויביא את המעשר את המעשר אל ירושלים (רש"י יד, כד) כי יברכך. שתהא התבואה (מ) מרובה לשאת
- כתוב בפס' ובא הלוי כי אין לו חלק ונחלה עמך והגר והיתום והאלמנה אשר בשעריך ואכלו ושבעו, מה הלוי נוטל, ומה הגר והיתום נוטלים? (רש"י יד, כט) ובא הלוי. ויטול (פ) מעשר ראשון: והגר והיתום. ויטול מעשר שני שהוא של עני של שנה זו, ולא תאכלנו אתה בירושלים כדרך שנוקקת לאכול מעשר שני של שני שנים:
- כתוב בפסוק "מקצה שלש שנים תוציא את כל מעשר תבואתך ... והנחת בשעריך". כלומר בשנה השלישית והשישית למנין שנות השמיטה המעשר השני נועד לצורך העניים

שמיטת כספים (טו, א"א)

- למדנו בחומש ויקרא פרשת בהר על מצוות שמיטת הקרקעות אחת לשבע שנים. התורה מצווה אותנו לקיים בנוסף גם את מצוות שמיטת כספים כדי לסייע לעניים. כלומר, כל החובות שניטלו עד שנת השמיטה נמחקים. מצוות שמיטת הכספים מחברת בין עשירים לעניים כמשפחה אחת.
- מהו "אביון" ולמה נקרא כך? (רש"י טו, ד) דל מעני, ולשון אביון שהוא תאב לכל דבר
 - כתוב בפס' אפס כי לא יהיה בך אביון לכאורה ישנה סתירה עם פס' אחר בהמשך "כי לא יחדל אביון מקרב הארץ", אם כן מה פירוש הפס' (רש"י טו, ד) ולהלן הוא אומר כי לא יחדל אביון, אלא בזמן שאתם עושים רצונו של מקום אביונים באחרים ולא בכס, וכשאינ אתם עושים רצונו של מקום אביונים בכס:

הברכה על קיום המצווה תהיה גם כלפי הגוים ויהעבטת גוים רבים ואתה לא תעבט ומשלת בגוים רבים ונך לא ימשלו. אם עם ישראל כולו לא יקיים את המצווה, אז הברכה לא תתקיים ולצערנו הרב נגיע "כי לא יחדל אביון מקרב הארץ"

- למה נאמר "באחד שעריך" (רש"י טו,ז), שעריך. עניי עירך קודמין לעניי עיר אחרת
- למה נאמר "לא תאמץ את לבבך" ולמה נאמר "לא תקפץ את ירך" (רש"י טו,ז), לא תאמץ. יש לך אדם שמצטער אם יתן אם לא יתן, לך נאמר לא תאמץ, יש לך אדם שפושט את ידו וקופצה, לך נאמר ולא תקפץ:
- כתוב בפס' "ולא תקפץ את ירך מאחיך האביון", לכאורה המילים "מאחיך האביון" מיותרות שהרי יכל לומר "ולא תקפץ את ירך ממנו", אם כן מה למדים מהמילים "מאחיך האביון" (רש"י טו,ז), אם לא תתן לו, סופך להיות אחיו של אביון:
- למה נכפל בפס' "פתח תפתח" (רש"י טו,ח), פתח תפתח. אפילו כמה פעמים
- כתוב בפס' "והעבט תעביטנו", מתי נותנים לאביון הלואה? (רש"י טו,ח) והעבט תעביטנו. אם לא רצה במתנה תן לו בהלואה:
- מה הפס' מלמדנו במילים "די מחסורו" (רש"י טו,ח) די מחסורו. ואי אתה מצווה להעשירו
- למה נכפל "נתון נתון לו" (רש"י טו,י) נתון נתון לו. אפילו מאה פעמים
- מדוע יהודי לא ירצה להלוות לחברו לקראת השנה השביעית? (טו,ט) כיוון שהחוב אמור להתבטל

הלל הזקן התקין את ה"פרוזבול" כדי שניתן יהיה במקרים מסויימים לגבות את החוב גם לאחר שנת השמיטה וזאת כדי להרגיל את העשירים להלוות ולתמוך בעניים

עבד עברי (טו, יב-יח)

למדנו בפרשת משפטים על עבד עברי - יהודי שמוכר את עצמו בגלל עניות או שנתפס בגניבה, אך הגניבה אינה בידו ואין לו כסף או רכוש בהם יוכל להחזיר את הגניבה, ולכן הוא נמכר על-ידי בית-הדין לעבד

- לכמה שנים נמכר עבד עברי? (טו,יב) שש
- כיצד הופך העבד העברי לעבד עולם? (טו,יז) מעוניין להמשיך לעבוד את אדוניו ולכן רוצעים את אוזנו במרצע

כפי שלמדנו בפרשת משפטים, עבד עולם משתחרר בשנת היובל

בכור הבקר והצאן (טו, יט-כג)

- למדנו בחומש שמות על הקדושה בבכורות. מה צריך לעשות עם הבכורות בבקר ובצאן? (טו,יט) להקדיש לה'
- איזה איסורים יש בבכורות בקר וצאן? (טו,יט) איסור עבודה וגזיזת הצמר
- מתי יוצא הבכור לחולין, כלומר מתי לא ניתן להקריבו בבכור? (טו,כא) אם יש בו מום

שלושת הרגלים (טו, א-כז)

התורה חוזרת על עדות שלושת הרגלים והציווי על כל יהודי לעלות לרגל לירושלים, לבית המקדש שלוש פעמים בשנה

- למדנו כי חג הפסח חל בטו בניסן. לאיזו עונה בשנה חייבים להצמיד את חג הפסח? מדוע? (טו,א) כי בַּחֲדָשׁ הָאֲבִיב הוֹצִיאָךְ ה' אֱלֹהֶיךָ מִמִּצְרָיִם לְיָלֵךְ
- למה נקראים המצות "לחם עוני" (רש"י טו,ג), לחם שמזכיר את העוני (ק) שנתענו במצרים
- כתוב בפס' "וביום השביעי עצרת לה' אלקיך לא תעשה כל מלאכה", מהי אותה "עצרת" (רש"י טו,ח) עצור עצמך מן המלאכה. דבר אחר, כנופיא של מאכל ומשתה, לשון נעצרה נא אותך

הפרשה ממשיכה לפרט מצוות הקשורות לפסח כפי שלמדנו בחומש שמות פרשת "בא": קורבן פסח, אכילת מצה, השבתת חמץ וכו..

- כמה זמן לאחר חג הפסח יהיה חג השבועות? (טו,ט) שבעה שבועות.
- מה הפירוש "מהחל חרמש בקמה" (רש"י טו,ט) משנקצר העומר שהוא ראשית הקציר
- כתוב בפס' "חג הסכת תעשה לך שבעת ימים באספך מגרנד", מה הפירוש "באספך" (רש"י טו,יג) בזמן האסוף שאתה מכניס לבית פירות הקיץ. דבר אחר (ט) באספך מגרנד ומיקבך, (י) למד שמסכבין את הסוכה בפסולת גורן ויקב (סוכה יב):
- מה הפירוש "איש כמתנת ידו" (רש"י טו,יז) מי שיש לו אוכלין הרבה ונכסים מרובים, יביא עולות מרובות ושלמים מרובים